

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ВИТРАТ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Шахно А.Ю., д.е.н., доцент, завідувач кафедри економіки, організації та управління підприємствами, **Царенко В.О.**, здобувач. Криворізький національний університет

Вступ. Діяльність підприємства залежить від раціонального використання усіх видів ресурсів, що обумовлює необхідність переходу до оптимальної системи управління витратами. Існує декілька основних причин, які змушують підприємства постійно працювати над оптимізацією своїх поточних витрат та шукати шляхи економії ресурсів: створення додаткових грошових резервів для інвестування у власний розвиток, необхідність зменшення собівартості продукції або послуг для зміцнення конкурентних позицій підприємства на ринку, а також збільшення обсягів виробництва продукції. Актуальність та висока соціально-економічна значущість проблеми управління витратами зумовлює необхідність ґрунтовного дослідження та визначення оптимальної структури граничних витрат, їх ролі в розширенні виробництва та максимізації прибутку [1, с. 118].

Мета роботи – дослідження та вивчення теоретичних та практичних засад управління витратами, визначення напрямів їх оптимізації.

Матеріали та методи. У сучасній практиці жодне підприємство не залишає без уваги управлінський облік. Тому проблеми, пов'язані з управлінням витратами, є досить актуальними та висвітлені у працях багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців.

Значний внесок у дослідження управлінського обліку та системи управління витратами зробили Бланк І.О., Гордієнко В.М., Гусарова Л.В., Давидович І.Є., Загородній А.Г., Карпова Т.І., Кузьмін О.Є., Лень В.С., Мельник О.Г., Нападовська Л.В., Попов О.О., Портер М., Чумаченко М.Г. та інші.

Результати. Витрати є грошовим вираженням витрачених за певний період чинників виробництва, необхідних для здійснення підприємством своєї виробничої та реалізаційної діяльності, тобто витрат різних ресурсів (праці, сировини, матеріалів, основних засобів, фінансових ресурсів) у процесі виробництва, розподілу продукції та обігу. Також до витрат варто відносити

втрачені економічні вигоди, пов'язані з упущеною можливістю найоптимальнішого застосування своїх ресурсів.

Під поточними витратами зазвичай розуміють ті витрати підприємства, що пов'язані безпосередньо із виконанням підприємством своєї основної функції – виготовлення продукції. До них відносять витрати на придбання сировини, основних та допоміжних матеріалів, оплату праці, загальновиробничі та накладні витрати. Поточні витрати майже завжди здійснюються в натуральній та грошовій формах. Але для оцінювання результатів діяльності підприємства вирішальною є грошова оцінка витрат, оскільки лише вона виражає собівартість виготовленої продукції [1, с. 119].

Управління витратами – це система цілеспрямованого впливу на структуру, склад і поведінку витрат та їх чинники на всіх етапах формування й розподілу витрат, що ґрунтується на використанні економічних законів для підвищення ефективності діяльності підприємства на базі оптимізації рівня витрат, забезпечення його конкурентоспроможності на ринку та досягнення стратегічної мети й поточних завдань його розвитку. Метою управління витратами є мінімізація витрат на одиницю виробленої продукції, зменшення частки непродуктивних витрат у загальних витратах підприємства тощо. Тому основним завданням управління витратами є пошук найефективнішого способу використання наявних ресурсів, а саме – оптимізація витрат й залежить від прийнятої стратегії розвитку підприємства на ринку та його цілей [2, с. 231].

Процес оптимізації діяльності підприємства – це шляхи пошуку найефективніших методів господарювання, за яких підприємство отримувало б максимальний ефект з мінімальними витратами. Оптимізація витрат – це безперервний процес планування, аналізу, обліку й контролю витрат, а також прийняття рішень щодо подальшої економічної стратегії та політики підприємства з використанням інструментів мотивації працівників на всіх рівнях сформованої організаційної структури, у якій планування здійснюється з метою визначення необхідного рівня витрат для забезпечення ефективної роботи підприємства, а також обчислення прибутку, який буде отримано за певного рівня

та структури витрат. Всебічний аналіз виконується з метою визначення ступеня раціональності витрат та оцінки впливу відповідних факторів на їх рівень. Організація та контроль полягають у визначенні місць формування витрат і центрів відповідальності з метою виявлення причин відхилень та відповідальних за це осіб, а прийняття рішень у сфері витрат здійснюється з метою обґрунтування доцільності виробництва окремих видів продукції, вибору техніки та технології виробництва, формування оптимального товарного асортименту підприємства тощо.

Для управління витратами та комплексного здійснення їх оптимізації необхідно забезпечити керівників важливою інформацією та організувати комунікації між ними, що вимагає створення інформаційної системи управління витратами. У ринкових умовах функціональною підсистемою інформаційної системи управління витратами виступає управлінський облік. Він виконує функції надання апаратові управління спеціально підготовленої інформації для прийняття рішень та її руху між рівнями управління [2].

Під час проведення аналізу витрат підприємства варто враховувати обсяги та структуру випуску продукції, ефективність використання персоналу підприємства та основних засобів, а також рівень собівартості продукції, що дозволить чітко встановити джерела покриття та ефективність використання грошових коштів підприємства і визначити основні заходи для їх оптимізації. Для того, щоб визначити структуру та облік витрат, їх розподіляють на дві основні групи: перша група витрат включається до собівартості реалізованої продукції, а друга – обліковується відокремлено. До першої групи відносять витрати на оплату праці, витрати на придбання сировини і матеріалів, відрахування на соціальні заходи, амортизацію та інші операційні витрати. До другої ж відносяться витрати на збут, адміністративні витрати та інші операційні витрати.

Облік витрат – це відображення витрат, що здійснюються на підприємстві упродовж певного періоду, пов'язаних з процесами постачання, виробництва і реалізації в розрізах, що формують собівартість готової продукції. Таке відображення забезпечує отримання вичерпаної інформації, необхідної для того,

щоб управляти витратами підприємства, оцінювати його діяльність шляхом визначення фінансових результатів, визначати оптимальну структуру витрат та упроваджувати методи по їх зниженню.

Існують три загальні методи обліку витрат, які забезпечують досягнення визначеної мети та вирішення конкретного завдання: нормативний, оперативного контролю та фактичної собівартості. Сучасні методи оптимізації витрат мають бути гнучкими, простими у використанні, надавати в оперативному порядку необхідну для прийняття управлінських рішень інформацію. З нашої точки зору, головними напрямками оптимізації витрат на підприємстві є:

- налагодження системи управління витратами на підприємстві за рахунок скорочення управлінського апарату, підвищення ефективності його діяльності та організації детального обліку витрат;

- оптимізація витрат на оплату праці працівників;

- постійне підвищення кваліфікації працівників підприємства;

- оптимізація чисельності працівників підприємства;

- побудова ефективної системи мотивації персоналу підприємства;

- удосконалення роботи відділів постачальницької та збутової логістики;

- застосування новітніх технологій;

- вивчення причини браку на підприємстві для своєчасного виявлення, усунення та запобігання його з метою зниження собівартості продукції за рахунок скорочення витрат [3].

Тільки комплекс означених заходів зниження витрат, а не окремі дії, забезпечать підприємству максимальний ефект.

Висновки. Таким чином, оптимізація витрат підприємства – це ціла самостійна система, і вона може більш ефективно працювати у тому випадку, коли наявні ресурси використовуються економно та раціонально. Зменшення та оптимізація витрат завжди буде залишатися актуальною проблемою на будь-якому підприємстві. Раціонально функціонуюча система управління витратами, в результаті роботи якої приймаються рішення, спрямована на підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності, здобуття конкурентних

переваг та підвищення прибутковості підприємства й сприятиме його успішності та процвітанню.

Список літератури.

1. Чубірка Г.І. Методи оптимізації витрат підприємства у ринкових умовах. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія Економіка*. 2016. № 2(6). С. 118–124. URL: <https://msu.edu.ua/visn/wp-content/uploads/2016/12/2-6-2-2016-20.pdf> (дата звернення: 05.03.2020).

2. Колісник Г.М. Сутність системи стратегічного управління витратами підприємницьких структур в умовах конкуренції. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2013. Вип. 23.16. С. 227–239.
file:///C:/Users/%D0%90%D0%BB%D1%91%D0%BD%D0%B0/Downloads/nvnltu_2013_23.16_38%20(2).pdf (дата звернення: 09.03.2020).

3. Омельниченко О.С. Напрями оптимізації витрат в системі управління. *Ефективна економіка*. №4. 2016. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4901> (дата звернення: 11.03.2020).

УДК 331.108.3:658.3

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДБОРУ ПЕРСОНАЛУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Шахно А.Ю., д.е.н., доцент, завідувач кафедри економіки, організації та управління підприємствами, **Шипіна В.О.**, здобувач. Криворізький національний університет

Вступ. В умовах розвитку ринкової економіки та підвищення вимог до зростання конкурентоспроможності підприємств важливого значення набуває комплексний процес управління персоналом, до складу якого відносяться такі складові елементи, як моніторинг потреби організації в персоналі, найм, підбір, вивільнення, розвиток, оцінка, атестація персоналу. Значну увагу підприємства приділяють процесу підбору персоналу, тому що від цього залежить ефективність та прибутковість на ринку товарів та послуг.